

Historia urbanistyki

Podstawowe informacje o zajęciach

Cykl kształcenia:	2025/2026
Nazwa jednostki prowadzącej studia:	Wydział Budownictwa, Inżynierii środowiska i Architektury
Nazwa kierunku studiów:	Architektura
Obszar kształcenia:	nauki techniczne
Profil studiów:	ogólnoakademicki
Poziom studiów:	pierwszego stopnia
Forma studiów:	stacjonarne
Specjalności na kierunku:	
Tytuł otrzymywany po ukończeniu studiów:	inżynier architekt
Nazwa jednostki prowadzącej zajęcia:	Katedra Architektury i Dziedzictwa Kulturowego
Kod zajęć:	24
Status zajęć:	obowiązkowy dla programu
Układ zajęć w planie studiów:	sem: 1 / W45 C15 / 4 ECTS / E
Język wykładowy:	polski
Imię i nazwisko koordynatora:	prof. dr hab. inż. Marek Gosztyła
semestr 1:	mgr inż. arch. Magdalena Janda , termin konsultacji budynek V, pokój V/D.-124, tel. 17 743 2106, m.wazio@prz.edu.pl, janda.m@prz.edu.pl

Cel kształcenia i wykaz literatury

Główny cel kształcenia:

Znajomość najważniejszych pojęć z zakresu historii urbanistyki oraz podstawowych konstrukcji urbanistycznych. Umiejętność opisywania planów miast posługując się odpowiednią terminologią. Rozróżnianie układów organicznych od zdefiniowanych, ortogonalnych od koncentrycznych oraz umiejętność ich scharakteryzowania. Znajomość głównych rodzajów funkcji miast oraz czynników wpływających na ich rozwój przestrzenny. Zdolność przedstawienia złożonych konstrukcji urbanistycznych w formie syntetycznego schematu ideowego. Poznanie najbardziej reprezentatywnych przykładów miast i układów urbanistycznych z Europy i Polski począwszy od starożytności do średniowiecza.

Ogólne informacje o zajęciach:

Moduł dotyczy zagadnień z historii urbanistyki, szczególnie zasad budowy miast, kompozycji oraz lokalizacji osiedli ludzkich. Zakres tematów obejmuje urbanistykę starożytnej cywilizacji Mezopotamii, Egiptu, Grecji, Rzymu oraz epokę średniowiecza w Europie i Polsce. Znajomość historii budowy miast ułatwia zrozumienie złożonych mechanizmów rządzących organizmem miejskim w przeszłości i obecnie, oraz pozwala elastyczniej projektować urbanistykę współczesną.

Materiały dydaktyczne:

Zbiór wybranych materiałów graficznych przedstawiających omawiane układy urbanistyczne. Materiały udostępniane są w wersji elektronicznej.

Wykaz literatury, wymaganej do zaliczenia zajęć

Literatura wykorzystywana podczas zajęć wykładowych

1	Baines J., Malek J.	Wielkie Kultury Świata - Egipt	Wyd. Świat Książki, Warszawa.	1996
2	Czarnecki W.	Planowanie miast i osiedli, T. I, Wiadomości Ogólne	Warszawa.	1945
3	Kalinowski W.	Zarys historii budowy miast w Polsce do połowy XIX wieku	Toruń.	1966
4	Mumford L.	The City in History	New York.	1962
5	Ostrowski W.	Materiały do historii budowy miast	Warszawa.	1955
6	Roaf M.	Wielkie Kultury Świata - Mezopotamia	Diogenes, Warszawa.	1998
7	Tołwiński T.	Urbanistyka T. I	Wyd. Ministerstwa Odbudowy, Warszawa.	1948
8	Wąsowicz A.	Zagospodarowanie przestrzenne miast greckich	Ossolineum, Wrocław.	1982
9	Wróbel T.	Zarys historii budowy miast	Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.	1971

Literatura wykorzystywana podczas zajęć ćwiczeniowych/laboratoryjnych/innych

1	Gawlikowska K.	Sztuka Mezopotamii	Wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa.	1975
2	Gruszkowski W.	Zarys historii urbanistyki	Wyd. Uniwersytet Gdański, Gdańsk.	1989
3	Honour H., Fleming J.	Historia sztuki świata	Arkady, Warszawa.	2006
4	Kalinowski W.	Zarys historii budowy miast w Polsce do połowy XIX wieku	Wyd. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.	1966
5	Kostrzewska M.	Miasto europejskie na przestrzeni dziejów	Akapit-DTP, Gdańsk.	2013
6	Książek M.	Zarys budowy miast średniowiecznych w Polsce	Wyd. Politechnika Krakowska, Kraków.	1996
7	Książek M.	Materiały pomocnicze do studiów w zakresie historii urbanistyki	Wyd. Politechnika Krakowska, Kraków.	1994
8	Kuśnierz-Krupa D.	Historia urbanistyki. Przewodnik po przedmiocie	Wyd. Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów.	2013
9	Michałowski K.	Nie tylko piramidy... Sztuka dawnego Egiptu	Wyd. Wiedza Powszechna, Warszawa.	1966
10	Ostrowski W.	Wprowadzenie do historii budowy miast. Ludzie i środowisko	Wyd. Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa.	2001
11	Ostrowski W.	Materiały do historii budowy miast	Warszawa.	1955
12	Parnicki-Pudełko S.	Agora. Geneza i rozwój rynku greckiego	Zakład im. Ossolińskich, Warszawa.	1957
13	Rofl T.	Historia architektury. Od starożytności po czasy współczesne	Parragon Books, Bath.	2009
14	Sawczuk-Nowara H.	Historia budowy miast: materiały pomocnicze	Wyd. Politechnika Białostocka, Białystok.	1991
15	Słodczyk J.	Historia planowania i budowy miast	Wyd. Uniwersytet Opolski, Opole.	2012
16	Tołwiński T.	Urbanistyka T. I	Wyd. Ministerstwa Odbudowy, Warszawa.	1947
17	Wąsowicz A.	Zagospodarowanie przestrzenne miast greckich	Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.	1982
18	Wróbel T.	Zarys historii budowy miast	Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.	1971

Wymagania wstępne w kategorii wiedzy / umiejętności / kompetencji społecznych

Wymagania formalne:

Znajomość zagadnień związanych z historią urbanistyki.

Wymagania wstępne w kategorii Wiedzy:

Znajomość budowy miast z poszczególnych okresów historycznych.

Wymagania wstępne w kategorii Umiejętności:

Umiejętność rozróżniania, nazwania oraz podania przykładów na poszczególne typy miasta. Umiejętność stosowania słownictwa urbanistycznego, np. układ organiczny, układ zdefiniowany, układ ortogonalny.

Wymagania wstępne w kategorii Kompetencji społecznych:

Poszanowanie i zrozumienie potrzeby ochrony historycznych układów urbanistycznych miast.

Efekty kształcenia dla zajęć

MEK	Student, który zaliczył zajęcia	Formy zajęć/metody dydaktyczne prowadzące do osiągnięcia danego efektu kształcenia	Metody weryfikacji każdego z wymienionych efektów kształcenia	Związki z KEK	Związki z PRK
01	B.W1. zna i rozumie teorię architektury i urbanistyki przydatną do formułowania i rozwiązywania prostych zadań z zakresu projektowania architektonicznego i urbanistycznego oraz planowania przestrzennego	wykład	egzamin cz. pisemna	K- W03++ K- W09+++	P6S- WK
02	B.W2. zna i rozumie historię architektury i urbanistyki, architekturę współczesną, ochronę dziedzictwa, w zakresie niezbędnym w twórczości architektonicznej, urbanistycznej i planistycznej	wykład	egzamin cz. pisemna	K- W03+++ K- W09+++	P6S- WK
03	B.W3. zna i rozumie znaczenie środowiska przyrodniczego w projektowaniu architektonicznym, urbanistycznym i planowaniu przestrzennym	wykład	egzamin cz. pisemna	K- W03++ K- W09++	P6S- WK
04	B.U1. potrafi integrować wiedzę z zakresu różnych obszarów nauki m.in. historii, historii architektury, historii sztuki i ochrony dóbr kultury podczas rozwiązywania zadań inżynierskich	ćwiczenia	kolokwium, obserwacja wykonawstwa	K-U01++	P6S- UK P6S- UO P6S- UU P6S- UW P6S- UK P6S- UO P6S- UU P6S- UW
05	B.U2. potrafi dostrzegać znaczenie pozatechnicznych aspektów i skutków działalności projektowej architekta, w tym jej wpływu na środowisko kulturowe i przyrodnicze	ćwiczenia	kolokwium, obserwacja wykonawstwa	K-U01++	P6S- UO P6S- UU P6S- UW
06	B.S1. jest gotów do formułowania opinii dotyczących osiągnięć architektury i urbanistyki, ich uwarunkowań oraz innych aspektów działalności architekta, a także przekazywania informacji i opinii	wykład, ćwiczenia	kolokwium, obserwacja wykonawstwa	K- K02+++ K- K03+++	P6S- KK P6S- KO
07	B.S2. jest gotów do rzetelnej samooceny, formułowania konstruktywnej krytyki dotyczącej działań architektonicznych i urbanistycznych	wykład, ćwiczenia	kolokwium, obserwacja wykonawstwa	K-K03++	P6S- KO

Treści kształcenia dla zajęć

Sem.	TK	Treści kształcenia	Realizowane na	MEK
1	TK01	Wprowadzenie do przedmiotu. Podstawowe terminy stosowane w historii urbanistyki.	W01-W03, C01	MEK02 MEK03 MEK04
1	TK02	Urbanistyka starożytnej Mezopotamii. Podstawowe cechy, tło kulturowe oraz przykłady założeń.	W04-W10, C02-C03	MEK01 MEK02 MEK03 MEK04 MEK05 MEK06 MEK07

Sem.	TK	Treści kształcenia	Realizowane na	MEK
1	TK03	Urbanistyka starożytnego Egiptu. Podstawowe cechy, tło kulturowe oraz przykłady założeń.	W11-W17, C04-C05	MEK01 MEK02 MEK03 MEK04 MEK05 MEK06 MEK07
1	TK04	Urbanistyka starożytnej Grecji. Podstawowe cechy, tło kulturowe oraz przykłady założeń.	W18-W24, C06-C07	MEK01 MEK02 MEK03 MEK04 MEK05 MEK06 MEK07
1	TK05	Urbanistyka starożytnego Rzymu. Podstawowe cechy, tło kulturowe oraz przykłady założeń.	W25-W31, C08-C09	MEK01 MEK02 MEK03 MEK04 MEK05 MEK06 MEK07
1	TK06	Urbanistyka wczesnego średniowiecza w Europie. Podstawowe cechy, tło kulturowe oraz przykłady założeń.	W32-W33, C10	MEK01 MEK02 MEK03 MEK04 MEK05 MEK06 MEK07
1	TK07	Urbanistyka wczesnego średniowiecza w Polsce. Podstawowe cechy, tło kulturowe oraz przykłady założeń.	W34-W35, C11	MEK01 MEK02 MEK03 MEK04 MEK05 MEK06 MEK07
1	TK08	Urbanistyka dojrzałego średniowiecza w Europie. Podstawowe cechy, tło kulturowe oraz przykłady założeń.	W36-W37, C12	MEK01 MEK02 MEK03 MEK04 MEK05 MEK06 MEK07
1	TK09	Urbanistyka dojrzałego średniowiecza w Polsce. Podstawowe cechy, tło kulturowe oraz przykłady założeń.	W38-W40, C13	MEK01 MEK02 MEK03 MEK04 MEK05 MEK06 MEK07
1	TK10	Urbanistyka średniowiecznego Krakowa. Etapy powstania, podstawowe cechy, metrologia.	W41-W44, C14	MEK01 MEK02 MEK03 MEK04 MEK05 MEK06 MEK07
1	TK11	Repetitorium materiału z semestru i kolokwium zaliczeniowe.	W45, C15	MEK01 MEK02 MEK03 MEK04 MEK05 MEK06 MEK07

Nakład pracy studenta

Forma zajęć	Praca przed zajęciami	Udział w zajęciach	Praca po zajęciach
Wykład (sem. 1)		Godziny kontaktowe: 45.00 godz./sem.	Uzupełnienie/studiowanie notatek: 5.00 godz./sem. Studiowanie zalecanej literatury: 5.00 godz./sem.
Ćwiczenia/Lektorat (sem. 1)	Przygotowanie do ćwiczeń: 5.00 godz./sem. Przygotowanie do kolokwium: 10.00 godz./sem.	Godziny kontaktowe: 15.00 godz./sem.	Dokończenia/studiowanie zadań: 20.00 godz./sem.
Konsultacje (sem. 1)		Udział w konsultacjach: 3.00 godz./sem.	
Egzamin (sem. 1)	Przygotowanie do egzaminu: 10.00 godz./sem.	Egzamin pisemny: 2.00 godz./sem.	

Sposób wystawiania ocen składowych zajęć i oceny końcowej

Forma zajęć	Sposób wystawiania oceny podsumowującej
Wykład	Egzamin pisemny
Ćwiczenia/Lektorat	Średnia arytmetyczna ocen z kolokwiów i szkicownika.
Ocena końcowa	Średnia ważona ocen z ćwiczeń i egzaminu pisemnego.

Przykładowe zadania

Wymagane podczas egzaminu/zaliczenia
HU - egzamin sem. 1.pdf

Realizowane podczas zajęć ćwiczeniowych/laboratoryjnych/projektowych
Tiryns szkic.jpg

Inne
(-)

Czy podczas egzaminu/zaliczenia student ma możliwość korzystania z materiałów pomocniczych : nie

Treści zajęć powiazane są z prowadzonymi badaniami naukowymi tak

1	J. Gosztyła; M. Gosztyła; P. Pasztor; K. Sikorski	Railway station in Rzeszow – social impact building, building material structure survey	2025
2	M. Gosztyła; J. Kolak	Projektowanie przestrzeni terapii dla osób ze spektrum autyzmu	2025
3	M. Gosztyła; T. Gosztyła; P. Pasztor; K. Sikorski	Research on polychromies from the medieval period in the archcatedral basilica in Przemysl	2024
4	D. Bryl; M. Gosztyła; T. Gosztyła; S. Leś; K. Sikorski	Problematyka konserwatorska murów Podziemnej Trasy Turystycznej w Rzeszowie w świetle ostatnich badań stopnia zawilgocenia i zasolenia ścian piwnic	2023
5	K. Gołąbek; M. Gosztyła; A. Mikrut-Kusy	Rzeszow Castle: History and Contemporaneity - proposal for a new interior adaptation	2023
6	M. Gosztyła; B. Motyl	Historyczne centra logistyczne Podkarpacia od XVI do XVII wieku	2021
7	M. Gosztyła; K. Sikorski	Rotunda św. Mikołaja w Przemyślu – badanie struktur materiału budowli	2021
8	M. Gosztyła; T. Gosztyła; S. Łukasik	Therapeutic Facility for Individuals with Autism Spectrum Disorder	2021
9	M. Gosztyła; K. Sikorski	Badania i renowacja murów kościoła i klasztoru Karmelitów Bosych w Przemyślu	2020
10	M. Gosztyła; P. Pásztor; K. Sikorski	Problematika zachovávaní konzervátorskej substancie na príklade obnovy múrov ZÁMKU LIGĚZOVCOV V PRZECŁAWI	2020